

دردانہ بشیر

ریسرچ اسکالر، آئی بی ایل سی، یونیورسٹی آف تربت۔

ڈاکٹر شریف میر

لیکچرر، آئی بی ایل سی، یونیورسٹی آف تربت۔

غنی پروازِ گدار: شبِ جتیں راہی (پولکاری و نگدی وانشت)

Dardana Bashir *

Research Scholar, IBLC, University of Turbat.

Dr.Sharif Meer

Lecturer, IBLC, University of Turbat.

***Corresponding Author:**

Night Bitten Traveller / “Shap Jatin Rahi”

Gani Parwaz is a famous fiction writer in the Balochi Literature. In his literary journey he started from the poetry and published two poetry collection named “Kassi Nahan Matin watan” and “Mosun ent Wadarani” but he realized that he can express himself in the field of fiction easily. He devoted himself in the field of Balochi fiction and published many collection of short stories e.g “Sankal”, “Mehr pa baha Gipt na beet”, “Murtagin Mard e pachin cham”, “bandin cham keh pach bant” and “Sarshap e marg”. Parwaz is most famous for his romantic novels also. He also writes in Urdu and English. This paper is about his novel “Night Bitten Traveller / Shap Tajin Rahi”. Basically the story of the novel is about a villager and his love, shifted in to a town for his study.

Key Words: *Balochi Literature, Kassi Nahan Matin watan, shap jatin rahi, Murtagin mard e pachin cham, parwaz and bandin cham keh pach bant.*

غنی پرواز بلوچی زبان و لہجہ انک و ڈلگ ترین ناماں چہ یک ے، آئی نہ ایوک و رداک نبشتہ کرتگ، بلکیں آئی و شاعری ہم کرتگ، بلے آئی نام و پچارگوں بلوچی رداک و حاصیں وڑا کہی لہجہ انک و بندوک انت۔ ہے رنگ و غنی پرواز فکشن و تہا زیات آزماک نبشتہ کنت بلے، آئی و گدار نویسی و پڑ و ہم نام در آورتگ۔ اے و د و تاں آئی و بازیں گدار چاپ و شنگ بوتگ کہ آہانی تہا "مہر و ہوشام"، "شپ جتیں راہی"، "مہر و ہماہی"، "آس الوت کنان انت" و "ماہ و سر و روج و چیر" ہوار انت۔ بلے غنی پرواز و قی لہجہ انکی سپر ادا چہ نہ داشتگ، آگت و کارنگ و انت۔ آئی و گداراں ہوار آزمائکانی ہم بازیں کتاب و چاپ و شنگ بوتگ۔ آئی و یک سفر نامہ ہم چاپ و شنگ بوتگ و آئی و قی زندنامہ ہم بلوچی زبان و نبشتہ کرتگ و چاپ و شنگ کرتگ۔ غنی پرواز و گدار "شپ جتیں راہی" سال ۲۰۰۷ و بلوچستان اکیڈمی تربت و چاپ و شنگ کرتگ۔ اے بنکی حساب و غنی پرواز و دوہمی گدار انت۔ ایٹی و ساری آئی و یک گدار و "مہر و ہوشام" و نام و چاپ و شنگ بوتگ۔

گدار و بنکی لوٹاں چہ یک و آئی و بندات انت۔ اے گدار چوش کہ بلوچستان و دگ کو لوہ و پڑ و نبشتہ کنگ بوتگ، ہے حاترا ایٹی و بندات گوں گوچگی ندار گاں بیت انت۔ اے گدار و بامر و آسمی انت کہ بندات و وانگ و بیت و دہمی جماعت و نیام و آئی پت داد حسین چہ وانگ و آئی و رادر کنت۔

"آئی و رگ و اچو دگرانی رگ و بگانی ڈول و پہ گلے چہ گات۔ بلے آئی و چند چو دگرانی ڈول و گل نہ ات۔ بلکیں سک گمگ ات و بلاہیں پکرے و کپتگ ات۔ آسز و ساہگداریں کہورے و ساہگ و نشنگ ات و پھک وانگ ات۔ برے قی پیریں پت داد حسین و شانگ و کپت کہ آئی و دہمی جماعت و نیام و کشنت (پرواز: ۲۰۰۷، ۵)

من قی عمر و رگ و چارینگ و گوازینگ، آسمی گوں و پکر و خیال کنان بوت، آسمی چہ قی پت و مجبور و لاچار بیت۔ پس چارینگ و بارت آسمی چوناہا سکیں چالاک و پٹ و پول کنوکیں جو آنے کہ شوانگ میران و راجست و پرس کنت۔ انچو ہے پیم اے دگہ شوانگاں ہم جست کنت۔ ہند و جاہانی بابت و میران آئی و رادگہ زانکاریں مردے و سوج و دنت۔ میران و سوج و سراں رندا آیک زانکار مردے کہ نام و ملا عطا محمد انت، آسمی آئی و کراپہ جست پرس و روت۔ اے گدار و تہا ملا عطا محمد و کارست ہم انچیں کارستہ کہ اے گدار و اہمیں کارستانی تہ و ہوار کنگ بیت۔ آدمگاں اسکول نہ بوہگ و سوب و جنک و بچک یک جاہ وانگ و انت۔

ماسٹر امید علی ہم اے گدار یک شریں کارستے، وہدے آسمی دوبر اسکول ۽ روت، آئی ۽ رابازیں جست ۽
پر سے کنت ۽ ماسٹر امید علی ہم آئی ۽ رادیم ۽ وانگ ۽ سکین ۽ دنت۔ چد ۽ پد کہ "آسمی" دیم ۽ وانگ ۽ ہاتر روت گڈاں
ہتیں دگہ کارست دیم کنت انت۔ اے کارستانی تھا "شاتل" کہ آئی ۽ ناکوز ہگ انت ۽ سیٹ "پیر بخش" ۽ جنک
انت۔ گدار ۽ دگہ دو کارست "رحم بی بی" ۽ "حنیفہ" انت کہ دو میں دز گواہار انت۔ دگہ یک ہمیں کارستے کہ آئی ۽
نام "امیر" انت گوں "آسمی" ۽ دچار کپ ایت ۽ یکجاہ بیت۔

"ہو، منی نژ ۽ لبزانک ۽ توکا مقصد الما بیت۔ نبشتہ کار آئی ۽ توکا تری پ زانت مقصد پیداک مہ
کنت، پدا ہم آئی ۽ توکا مقصد مان بیت۔ بلکیں ہما نبشتہ کارانی لبزانکاں ہم مقصد بیت کہ
مقصد ۽ پ بن حلاپ انت لبزانک تری شریہ بیت یا حراب، آئی ۽ توکا مقصد الم بیت۔ آدگہ
جبرے کہ شریں لبزانک ۽ شریں مقصد مان بیت ۽ نزورایں لبزانک ۽ نزورایں مقصد مان
بیت۔ بلے لبزانک ۽ مقصد الما مان بیت۔ مثال ۽ جبر ۽ پیکیں تفریحی لبزانک ۽ بکی مقصد
حکمران طبقہ ۽ حزمت انت۔ وہدے کہ تعمیری لبزانک ۽ بکی مقصد مہلوقات ۽ حزمت انت
مقصد ۽ چکر ۽ ازمی لونانی ڈالچار کنگ شریں جبرے نہ انت ۽ من وت ہم اے چیز ۽
حلاپاں" (پرواز: ۲۰۰۹، ۹۰)

غنی پرواز ۽ گدارانی تھا گیشتر راستی ۽ زندہ انجیں تک ۽ پہنات پیشدارگ بنت کہ آئی ۽ آسر گل ۽ وشی ۽
شادہ ۽ حد ۽ ایلاں سر بنت۔ ہے پیا غنی پرواز ۽ گدارانی تھا کارست وتی دری ۽ اندری در شان ۽ کنت، بلے کارستانی
در شان زیات دری انت، اندری نہ انت۔ شپ جتیں راہی ۽ کسہ در اسل ۽ آواران ۽ کولواہ ۽ ہوار تیوگیں بلوچستان ۽
جاورانی سرانہشتہ کنگ بوٹک کہ بے وانندگی، وتی حق ۽ چچ پراموش، بلوچ ۽ نیز گاری ۽ ہوار ایندگہ کسان کسانیں بگلپ
اے گدار ۽ کسہ ۽ چپ ۽ چاگرد ۽ چکر انت۔

شپ جتیں راہی ۽ کسہ ۽ ردا ۽ غنی پرواز ۽ کولواہ ۽ نامداریں قبیلہانی بابت ۽ ہم کسہ ۽ تہا گپ ۽ ثران کنگ کہ
کولواہ ۽ نامداریں قبیلہ کجام کجام انت۔ غنی پرواز گدار ۽ تھا اے رنگ ۽ کسہ ۽ بیان کنت کہ آسمی چہ وتی میٹرک ۽ چکاس ۽
سو بمند بوت ۽ آواران ۽ روت سیٹھ پیر بخش ۽ لوگ ۽ داریت تانکہ وتی وانگ ۽ دیمتر ابر جم بداریت۔ اے گدار ۽ کسہ
شہار سک شاہگان انت۔ ہر وہدے کہ گدار نہیں ۽ کسہ شہار مزن بیت گڑا آوکیل ۽ واکیا تاں گوں شریں رنگے ۽ دیم

کاریت - اگاں بچارے داستان ء گدار ء نیام ء بنگی ء ہاسیں پر کے ہم ہمیش انت کہ آئی ء بابت ء ابوالا عجاز صدیقی نمبشتہ کنت کہ

"ناول افسانہ کے برعکس ہماری عملی اور خارجی دنیا سے بلند و برتر ایک خیالی اور مثالی دنیا کی کہانی ہے جس میں مثالی کردار بستے ہیں اور مثالی واقعات پیش آتے ہیں جو بالآخر کسی مثالی نتیجے تک پہنچ جاتے ہیں۔" (صدیقی: ۱۹۸۵، ۱۴۰)

کسبانی تہابازیں تہر ء ذروشم است انت کہ نمبشتہ کار ہما بنگپ ء لیکہانی رد ء ہرج ہماراج ء تب ء زانت ء حساب ء آئی ء زندمان ء گوں، ہمگر نجیں ہروئیل ء واکیات ء وتی گدار ء تہ پیش دارایت۔ گدار ء وجود کنت انت، کنت بیت گڑاچہ کنت ء گدار جوڑ بیت۔

"آسمی ء روگ ء توک ءھیال کنت کہ: اے چاگرد ء مہر زانا ہنجیں گناہے کہ ایش راوڑی گش انت۔ یکے گشیت کہ من تئی وڑی گتہ۔ دگرے گشیت کہ من تئی وڑی ء گریں ء من دلدل ء چو وڑ ء ڈول ء چیر دیکگاؤں۔ اگن بنگی جاگہا منی ہال ایش انت، گڈاں بنگی جاگہا آزرگ ء ہال چے بیت۔ مناپہ مردی آوکیں جاورانی دیمپانی ء واستاتیار بوگ لوئیت ء آہم تیار کنگ لوئیت۔" (پرواز: ۲۰۰۷، ۱۳۱)

گدار نہیں وتی دور ء جاورانی رد ء زندگی ء درستیں تک ء پہناتاں گوں ہورتی ء چار ء تپاس کنت ء وتی دور ء رد ء ہمار دمانی جتا جتاںیں کرد ء تجربہاں گوں شریں ڈولداریں رہندے ء نمبشتہ کنت۔ گدار "شپ جتیں راہی" ء کنت غنی پرواز ء از می رہندے ء نمبشتہ کرتگ۔ اگاں جوانیں کنت مہ بوتیں گدارے نہ بوت، ہے حاتر اگدار ء تہا یک کتہے بوہک الی انت کہ سرجمیں گدار ء تہا یکیں اوتاک ء کمائیت۔ انچو کہ غنی پرواز ء وتی گدار "شپ جتیں راہی" ء کنت آواران ء کو لواء ء واری ء بزرگی ء بے وانندگی ء دگہ بازیں جیڑہ ء جنجالانی بابت ء نمبشتہ کرتگ۔

چوناہا گدار یک بنگے ء سرائیم نمبشتہ کنگ بوت کنت ء گدار ء بنگپ یک ء چہ زیات ہم بوت کن انت۔ "شپ جتیں راہی" ء بنگپ، سیاست، مہر، فلسفہ ء چاگردی جیڑہانی سرائیم۔ "شپ جتیں راہی" ء تہا ہے چیز پد بیت وہدے کہ کارست لوئی، منکین ء (ہند ء دگ) ء یک گلے جوڑ بکنت۔ آئی تہا وتی ہند ء جیڑہ ء جنجالانی بابت ء گپ ء ثران بکنت۔ آہانی جیڑہانی گیسن ء گیوار کنگ ء توجیل سازگ بیت، روانک (جلسہ) ء کوکار کن انت داں آہانی سرائیم کنگ بیت ء آنپشت ء پروش ء آماج کنگ بنت ء آہانی تہابازیں مردے بندیک کنگ بیت۔

"ابتدائی ناول نگاروں نے نئے فرد اور سماج کے رجحانات اور رویوں کو حقیقت پسندانہ انداز میں فروغ دیا۔ تو فیلڈنگ نے حیات و کائنات کی ٹھوس حقیقت کو ناول کا موضوع بنایا" (سہیل: ۲۰۱۷، ۱۰۱)

اداکاں "شپ جتیں راہی" بنگپ بچارے داں مارا راستی ہم ہے پتیمیں چیز گندگ ء کایاں چیا کہ راستی ء گپ ء گشے گڈاں راست سک تہل ء زہر انت۔ "شپ جتیں راہی" بنگپ مہر ء سراہم گندگ ء کیت کہ آئی کارستانی تہا مسترے کارست کہ گدار ہما ئی ء گاماں سپر کنان انت، براں "آسی" کہ گدار ء بامرد (ہیر و) گونگ بیت۔ آئی ء مہر ہم بے کساس بیت ء داں آوتی مہر ء و شیں برورد داں گندایت۔ "شپ جتیں راہی" بنگپاں چہ ہے پدر بیت کہ اے بنگپ ہما چیزانی دیمدرائی ء کن انت کہ مرچی باندائے چاگرد ء تہا گندگ ء کاہنت۔ ہے پیم باریں چینیچو آسی وڑیں نوجوان پٹ ء لوٹ کنوکیں نوجوان ہما پیشی زمانگ ء وڑاوتی پٹ ء پیرو کی کار ء کسب براں کہ دہکان کاری ء غواگی ء گوں دست گٹ انت، بے آہان ء شریں سوچ دیوک ء سر پد کنوک نیست۔ باریں چو آسی ء چینیچو جوان ء ہے جست ء پرس وتی باتن ء جاہ داتگ انت بے آئی ء جست ء پرساں پتو نیست۔

"اسلوب یا اسٹائل محض موضوع کی زیب و زینت یا آرائش نہیں بلکہ ایک وسیلہ ہے جو موضوع کو فن میں تبدیل کرتا ہے۔ اسی لیے ایک فنکار کے لیے طریقہ اظہار سے واقف ہونا اور اظہار کے مختلف پیرایوں پر عبور حاصل کرنا ضروری ہے۔ (خان: ۱۹۸۸، ۲۵)

اے گدار براں "شپ جتیں راہی" انجیں بنگپے ء گوں نبشتہ کنگ بوتگ کہ آبنگپ ء سرا مرچی ہم گپ جنگ ء نبشتہ کنگ ء گنجائش است انت۔ انچو شکد مے ہنداں بازیں جاہ است کہ اودا اسپتال ء آسراتی، شریں وانگجاء ء زند ء ایندگہ آسراتیانی کی انت۔ اے گدار ء تہا ہے پتیمیں کی ء بنگپ دیما آرگ بوتگنت۔ ہے بنگپ ء سرا شرف شادوتی کتاب منیر احمد بادی ء گدار نبیسی، شال ء گلیں بازار ء پڑدر ء چوش نبشتہ کنت۔

"گدارانی تہ بازیں زند گیانی عکس پیش دارگ ہنت۔ راست ء گواچنی، بنگپ ء حساب ء گدار ء کار رچے پڑ ء مزن ء شاہگان انت۔ صمینیچو کہ زند گی ء ند۔" (شاد: ۲۰۲۲، ۱۵)

ہے پتیا گدارانی تہا بازیں زند گیانی عکس پیش دارگ بیت۔ اے گدار ء تہ ء وتی کو چک ء ڈنائی زند گندگ ء کیت۔ اے گدار ء بنگپ ہم مے چاگرد براں بلوچستان ء واری ء بڑگی ء آس ء پیش دارانت۔ اے گدار ء بنگپ ہم چو انجیں بنگپانی وڑا انت کہ اشانی بابت ء ابو کا گدارانی تہ ء اٹاں بلکیں وتی حقیقی زند ء تہا ہے بنگپانی سرا گپ ء ٹران کنگی

انت ءنبشتہ کنگی انت۔ مئے چاگرد ءچشیں بازیں بنگپ است انت کہ دیما آرگ نہ بوتگ انت۔ حقیقی زندگی ءاگاں آرگ بوتگ انت گڈاں اے بنگپانی سراگپ جنوک ایں مردم گار ءبیگواہ کنگ بوتگ انت یا ہے بنگپ ءجندہ تنہا گداراں پشت کپتگ انت۔ انچو کہ اے گدار ءتہا گندگ ءکیت انت۔ اے گدار ءتہا یک پراسر ایں دنیاے گندگ ءکیت۔ غنی پرواز ءوتی اے گدار ءتہا ءوتی ایندگہ گداراں چ ءوتی تب ءمیل ءدر شاندا بجتائیں رگے ءدیما آرونگ۔ اے گدار ءبنگپ سیاست، فلسفہ، چاگردی جیڑہ ءمہر ءبے وانندگی ءبابت انت۔ چوشک ءئی ءگدار "ماہ ءسر ءروج ءچر" انت۔ اے گدار ءتہا بنگپ گوکدان ءبیست ایں مزدورانی سرا انت۔ بلے ءئی ءاے گدار ءراچو چیدگی رنگ ءنبشتہ کرتگ کہ بچک سرا نیکی یے ءجنک تربت نیگ انت۔ بچک تربت ءآہگ نہ لوئیت کہ ءئی تربت۔ اے گدار ءمز نیں کارست آسمی، ءئی ءپت داد حسین، ءئی ءمات لکھی، آسمی ءدوستان مرگاں بال، شوانگ میران، امیر، شاتل، کپوت، رحم بی بی، مہگل، حاتم، شوانگ، قمبر، لیکچرر مرزا خان ءمیر جنگلیان انت۔

“اٹاپہ اشتاپی اھنگاں۔” پت ءبزرگ بزرگی گشت۔ ”ناکو! چچ پکر مکن۔“ ءئی ءدوینانی نیمگ ءچارت ءتسلا گشت۔ زرمناگوں۔ ”تراحد اسلامت بکنا۔“ آدم ءدواہ ءھیرکت۔ ءمرگاں بال ءپہ بے توری گون ایتی پھاں ءئی ءنیمگ ءچارت۔“ (پرواز: ۲۰۱۷، ۳۱)

گدار اید کارست ءنبشتہ کنگ بوت نہ کنت، چیا کہ کتہ واکیہ ءبیان انت ءواکیہ کارستانی کردار ءدیما کارایت۔ گدار نیں ءوتی واکیہ ءنی دیما ہاچا گرد ءبیان کنت کہ ءئی ءکارست ہم ہماچا گرد ءگوں ہمگر نچ بت۔ گدار "شپ جتیں راہی" ءکتہ ءواکیہ رخشانی ہند ءدگ ءسرا غنی پرواز ءنبشتہ کنگ۔ اے گدار ءکارستانی گپ ءگال، ہنر کنگ ءطریقہ سرجم ءرخشانی گالوار ءانت۔ "اٹاوانگ مز نیں کارے" اے رخشانی گالوارے کہ اٹاکار مرز کنگ ءانت۔ کچی ءتی گپانی تہا اٹاکار مرز نہ کن انت۔ رخشانی ءدگ ءمردم اے گالوار ءکار مرز کن انت۔ ہے سوب ءغنی پرواز ءاے گدار کہ رخشانی گالوار ءنبشتہ کنگ، گدار ءتہا غنی پرواز ءوتی کارستان ءہم رخشانی گالوار ءگپ ءگال پر ماتگ۔ گدار ءتہا کردار ءوسیلہ ءدرستیں چیز دیما کایت۔ کردار کجام وڑا گدار ءدیما بارت۔ اے گدار نیں ءسرا انت کہ ءتی کارستاں گدار ءتہا کجام تب ءدوا ءگپ ءہر پرمانیت۔ غنی پرواز ءوتی گدار ءتہا ہمک ہند ءدگ ءردا ءوتی کارستاں گپ ءہر پرمانیت۔ غنی پرواز ءگدار ماہ ءسر ءروج ءچر اے گدار ءکارست ساحر رحیم یار خان ءسرا نیکی ورنائے مہری تربت ءیک گریہیں خاندان ءجنک انت، بلے غنی پرواز ءساحر ءگپ ءگال ءئی ہند ءدوا کنگ انت۔

گدارء تہ مہری کہ تربت مردم انت۔ مہریء تربتی گپ پرمانیت۔ غنی پروازء وتی گدار ہمارستانی رداء نمبشتہ کنگ انت۔

"یہ مخلوقات ہیں، جن کو گدار نگار کتاب میں کرداروں کی حیثیت سے پیش کرنا چاہتا ہے۔ وہ یا تو یہی انسان ہوتے ہیں یا ان کے جیسی سمجھ میں آنے والی مخلوق گدار نگار کو اس بات کی اجازت ہوتی ہے" (سہیل: ۲۰۱۷: ۵۹)

ہے پیم پلاٹ ہم گدارء ازمی وانشتء بہرے، اے گدار "شپ جتیں راہی" ء ردء بند کارء شوکیں رنگے ء کنگ بزاں کہ آئیء بنداتی پلاٹ ء میانی پلاٹانی، مگر پچی ء سیادی است انت۔ آئیء بندات ء وانگ ء پدا وانگ ء یل کنگ شوانگ بوہگ پداپہ وانگ ء روگ ادا وانگ ء پچا گرد ء جہد سر جمیں چیزانی یکے دومی ء گوں نزکی انت۔ پلاٹ کہ گدارء شریں لوٹاں چہ یک لوٹے، اے گدارء شریں رنگے ء پیلو کنگ بوتگ۔ ہے گندگ ء کیت کہ اے گدار سک بازیں واکیاہاں گوں نبیگ بوتگ۔ پلاٹ یک گدار ء تہ ء تہ بکی ارزشت ء داریت۔ گدار ء تہ پلاٹ مہ بیت گڑا گدار ء سک گونڈ بیت۔

"پلاٹ کے اندر کا ہر فعل اور ہر لفظ شمار کیا جانا چاہیے، اسے مختصر ہونا چاہیے، اگر پلاٹ پیچیدہ ہو تب بھی اسے بے جان مواد سے پاک اور نامیاتی ہونا چاہیے۔ پلاٹ مشکل یا آسان ہو سکتا ہے" (فاروقی: ۲۰۱۲: ۳۱)

آئیء بندات ء پلاٹ ء میان ء پلاٹ یک دومی ء گوں، مگر پچی انت۔ آئیء بندات ء وانگ ء زانگ ء بابت ء انت ء میان ء پدا شوانگ ء بابت ء انت، بے شوانگی ء چہ پدا ہم جست ء پرس ء جہد سر جمیں رنگ ء دشتگ ء گڈی پلاٹ پداپہ وانگ ء روگ، ادا گوں وانگ ء پچا گرد ء شریں جہد کنگ۔ اے پلاٹ گوں دومی پلاٹ ء، مگر پچی انت۔ دہمی جماعت ء نیام ء آئیء پت داد حسین چہ وانگ ء در کنت ء آئیء رنگ ء چارینگ پرمانیت کہ اے واکیہ ء چہ یکے دومی ء بندوک انت۔ آسمی وانگ ہم لوٹ ایت ء آئیء پت وتی رنگ ء چارینگ۔ اے انجیں واکیہ انت یک پلاٹے گوں دومی پلاٹ ء بندوک انت۔ غنی پرواز ء انجیں شوکیں رنگے ء پلاٹ گوں یکے دومی ء بندوک کنگ چو سچا نہیں تگر دے ء گوپ ء غنی پرواز ء وتی گدار ء پلاٹ ایر کنگ انت۔ پلاٹ انچوش بنت کہ غنی پرواز ء گدارانی پلاٹ انت کہ یکے دومی ء گوں بندوک انت۔

"رحم بی بی آئیء جست و پنج پتہ نہ دات۔ وھدے کہ مہگل ء رحم بی بی ء نیمگ ء چارت ء گشت
"موکل دینگ ء نہ دینگ ء اختیار دار وایش انت باریں چے کشیت۔" رحم بی بی ء انگت چھ نہ
گشت ء بس روک روک ء آسمی ء نیمگ ء چارت ء چکندت۔" (پرواز: ۲۰۰۷، ۲۴۴)

مہگل، رحم بی بی، آسمی ء مرگاں بال ء واکہ یک وڑا آنت۔ یک واکہ یے چہ دومی واکہ ء ھمد پ انت۔ اے
پلاٹ ء جوانیں درو شم ے۔ انجوش کہ دومی مرگاں بال اسپتال ء آسمی ء گندایت ء چکندایت ء گل بیت ھے وڑا رحم بی
بی ء مہگل ء گندگ ء چکندگ انت۔ اے پلاٹ یکے دومی ء گوماندوک آنت۔

گدار نویس وئی گدارانی تہا بازیں تکنیک آں ہم گوں ہنر کاری ء کار مرز کنت۔ غنی پرواز تکنیک ء سرا
سک بازور دنت۔ اے درگت ء آئی ء فلشن ء تکنیک ء سرا یک پٹ ء پولی کتاب ء ہم نبشتہ کرتگ کہ آئی ء تہا غنی
پرواز ء بازیں تکنیک چوش کہ بیانیہ تکنیک، راج دپتر نویسی یا تاریخ نویسی تکنیک، ڈائری تکنیک، کاگد نویسی تکنیک،
اظہاری یا باتن نویسی تکنیک، تاسراتی تکنیک، کوهنیں ھلکیت پسند تکنیک، روایتی ھلکیت پسند تکنیک، چاگردی ھلکیت
پسند تکنیک، نفسیاتی تکنیک، سیاسی ھلکیت پسند تکنیک، رومانی تکنیک، جنسی تکنیک ء ربیدگی تکنیک ء ھوار ایندگہ
تکنیکی سرا بحث ء تران کنگ بوتگ۔ غنی پرواز وئی گدار "شپ جتیں راھی" ء تہا بیانیہ تکنیک ء مونولاگ تکنیک ء
ھوار ایندگہ بازیں تکنیک ہم کار مرز کرتگ انت۔

"افسانہ نگار کو مکالمہ، رواداد، بیان سے کام لینا پڑتا ہے، مثلاً ایک افسانہ ہے، انتہائی سادہ الف
نامی ایک شخص جیم نامی ایک لڑکی سے محبت کرتا ہے لیکن جیم کو اس سے محبت نہیں
ہے" (فاروقی: ۲۰۰۷، ۲۴۴)

کولواہ ء ھور ء شرگورنگ ات، مشکے ء دورا سکی ء کور ء پیر اندر ء وہلی ء چیلانی ڈول ء ساجدی، میادادی، ریک
چاہی، گندہ چاہی، کنری، ٹوہی، بانی ء بازوگہ کوراں ہم ھار کنگ ات۔ مرہ آپ ء شرتی ء سر ء گپنگ ات۔ چراگ
جاھاں دُرگ، کلچ ء چڑ ء سبز سبزیں غالی چچ انتنت۔ ء ھر نیمگ ء بھار گاہ ات۔ زمیندار، دھکان کار، شوانگ، گوال ء
ساربان گل کنگ ات۔ مرہ زمیندار ء دھکان کار وئی ڈگاراں زرت، کوار، ماش، ماک ء لگوش ء ول سٹنگ انتنت، دگہ
دگہ ھندانی شوانگ، گوال ساربانان وئی رگ، گورم ء بگاں پہ چاریگ ء آنورتگ انت، نیک سال چہ آواران ء کوآس
تریں مردماں یکے زانگ بوت۔ آئی لوگ ماشی ء زرباری نیمگ ء ات۔ کسانیں سنگی پسلیے ات۔ آئی ء توک ء یک کُٹے،
یک کرگینے ء یک گلی بانے گندگ بوت۔ گلی بان گیشتر پہ دیوان جاہ ء کار مرز بوت۔ آئی ء دیم ء کسانیں باگے ہم

است ات کہ آئی تھا، کڈب، اسپست کشنگ بوتگ ات۔ کلا نکس ہم گدار ۽ ایند گہ لوٹانی پیچ ۽ یک لوٹ ۽۔
کلا نکس ہما انت کہ گدار ۽ وانگ ۽ وھد ۽ یک انجیں چیز ۽ تئی سرایل بدنت کہ تو آئی ۽ دلجم ۽ سدک بہ بے کہ نو
آسر بوھگ ۽ انت۔ سیمسرا سنگ ۽ کلا نکس مدام آسر بوھگ ۽ جی کمیں پیسر گدارانی تہا گندگ ۽ کثیت انت۔

"سلام لیکم لالا!، آئی ۽ سلام دات۔"

"والیکم سلام شیر جان! آسمی ۽ سلام الیک کت، دست ۽ کتاب بند کت ۽ تہت ۽ سر ۽ ایر کت

۔"ہال کن باریں۔"

ابا تروٹیت۔"

ابا تروٹیت۔۔۔"آسک ہیران بوت، چیا کہ چدو پیسر ابا ۽ بدل ۽ آداء لوٹینگ۔"باریں چہ

ہرے؟ آئی جست کت، "نزائیں۔"

"نزائیں"

"کجا انت؟"

"انوں گس ۽ نبشتہ۔ بلئے ترا دیوان جاہ ۽ لوٹینگے۔"

گشتے کدی بیا؟"

"انوں۔"

"شرانت۔ تو برو من پیدا کوں۔" (غنی پرواز: ۲۰۰۷، ۲۰۰۸)

اداجی ہمے پدربیت کہ گدارنوں آسر بوھگ ۽ وڈ ۽ انت کہ بچک ۽ جنک ۽ پت لوٹگ ۽ انت کہ آما ت ۽
پت ۽ فون بکن انت ۽ ہال بدینت کہ ہما کارے واسطہ تیار بے ہما کار بزاں کہ جنک ۽ بچکانی نیام ۽ کہ مھر ۽ دوستی بوتگ
ات ہر بندی بوتگ ات نوں آہانی سانگ ۽ تیاری ۽ ہاترا آہاں گوٹنگ کہ آکولواہ ۽ بنت ۽ جنک آواران۔ ہمک
شاعر ۽ ادیب ۽ وتی وتی در شاندا ب ۽ زبان ۽ بیان بنت۔ در شاندا ب ۽ ردا دو نکتہ سک باز ارزشت دار انت۔ اولی
لبزیات بزاں کہ لبز امبار ۽ دوہی علم ۽ زانت۔ ساچست ۽ رادر شان ۽ درا نگازگ ۽ جتا ئیں ۽ یکتائیں رنگے ۽ دیما آرگ ۽
نام در شاندا ب انت، بزاں کہ در شاندا ب یک شاعر یا ازم کارے ۽ در شان کنگ ۽ وڈ ۽ پیچ انت۔

غنی پرواز ۽ گدار شپ جتیں راہی "۽ در شاندا ب ہما حساب ۽ انت کہ پرواز ۽ چندینگ انت ۽ آئی ساری ۽
آزما نک ۽ گداراں چہ پدرا انت۔ یک نیمگے ۽ سرجم ۽ رخشانی گالوار انت ۽ دومی نیمگے ۽ سک ساوگ ۽ ارزائیں بیانیہ

تکنیک انت۔ سادگی ءچہ متلب انجیں لہز ء گال ء کار مرز کنگ کہ ہمک طبقہ ء پکر ء مردم آہاں یک حساب ء بہ پہمیت ء سر پد بہ بیت۔ غنی پرواز ء ازم ء بازیں کمالاں چہ یک کمالے آئی وئی جتائیں در شاندا ب انت۔ غنی پرواز وئی گدارانی ہا ترا یک انجیں در شاندا بے کچین کنگ کہ آگوں وئی جتائیں در شاندا ب ء ہزار ء تہ ء زانگ ء پچارگ بیت۔ آئی لہزانی رد ء ہند، زبان ء بیان ء ہیال ء نوکی، آئی ءچہ وئی اے دور ء گدار نویساں چٹ جتا کن انت۔ "شب جتیں راہی" ء آسر چوش بیت کہ چگردی چست ء ایرانی سوب ء بازیں مردمے جنگ ء ٹپی کنگ بیت، بازیں مردمے بندیک کنگ ء زاندان ء برگ بیت انت۔

"کولواہ ء واکیا ء بابت ء جسٹس مختار جیلانی ء پٹ وپول ہم بوت ء جوڈیشل مجسٹریٹ خضدار ء سیشن جج خضدار ء کراکس ہلاینگ ہم بوت۔ در اہیں بندیک بے گناہ لیگ ء بری کنگ بوت انت۔ ڈی سی معطل کنگ بوت۔ کولواہ مردمائی سبجیں لوٹ جائز ء قانونی لیگ بوت انت ء آہانی سرجمی ء سپارش کنگ بوت۔ میر جنگیان ء آئی ء سبجیں ہمراہ دوہنگ ء پیسر پہ سلامتی کولواہ ء انگ ء وئی لوگاں سر بوتگ انتت" (غنی پرواز: ۲۹۷، ۲۰۰۷)

اے گدار ء تہا ہما جیڑھ کہ کہہ ء دروشم ء دیم آرگ بوتگ انت، ہے جیڑھ گوں بلوچستان ء ہرچ دگ ء جاہ ء بندوک انت بزاں کہ اے جیڑھ ہمک جاگہ است انت۔ اگاں بکی حساب ء چارگ ء تپانگ بیت انت گڈاں ہے پدر بیت انت کہ غنی پرواز ء وئی کہہ گوں حقیقت نگاری ء نبشتہ کرتگ۔

آسر / گڈای تران:

غنی پرواز ء اے گدار ء وانگ ءچہ ہے پدر انت کہ غنی پرواز زیات انسان ء انسان دوستی ء سرانہشتہ کنت، آ انسان ء را جنین ء مردین ء نیام ء پرک نہ کنت، آئی ء لیکہ ء ردار داہیں انسان بروبر انت۔ آمردین بیت یا جنیں زند ء ہمک آسراتی ہمراہ ء وانگ ء زانگ پہ آئی ء المی انت۔ غنی پرواز ء اے گدار ہم ہے رگمیں پڑدے ء رانہشتہ کنگ بوتگ کہ آئی ء تہا آواران وڑیں دور پاندیں دگ ءے لس مخلوق وئی لس حق ء زال بولان ء بکی وانگ ء زانگ ء آسراتی دینگ ءچہ جہد ء کوششت کن انت۔ اے گدار ء تہا وانوک ء راہے گنگ ء کنت انت کہ بازیں ہد ء کوششت ء پد کارست ء آئی ہمراہان ء سوبمندی ریت۔ بکی حساب ء غنی پرواز ء لیکہ ہمیش انت کہ ہمک ہد ء بے سوبی ء پدیک سوبمندی ء است انت۔ آسمی ء جہد ء جفا کشی ہے بکی لیکہ ء مازمان انت ء ہے پدر کنت کہ جہد بے پر ء بے ثمر، پچر بوت نہ کنت ء آئی ء گوں گڈی ء مدام سوب مندی انت۔

شوندات

- ۱۔ غنی پرواز، شپ جتیں راہی، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۷، صفحہ نمبر۔ ۵
- ۲۔ غنی پرواز، گلشن آئی و سکنیک، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۹، صفحہ نمبر۔ ۹۰
- ۳۔ صدیقی، ابوالعجاز حفیظ، کشاف تنقیدی اصطلاحات، مقتدرہ قومی زبان اسلام آباد، ۱۹۸۵، صفحہ نمبر۔ ۱۴۰
- ۴۔ غنی پرواز، شپ جتیں راہی، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۷، صفحہ نمبر۔ ۱۳۱
- ۵۔ سہیل، خرم، ناول کانیا جنم، رنگ ادب کراچی، ۲۰۱۷، صفحہ نمبر۔ ۱۰۱
- ۶۔ خان، ڈاکٹر نگہت ریحان، اردو مختصر افسانہ فنی و تکنیکی مطالعہ، بک وائیز راولپور، ۱۹۸۸، صفحہ نمبر۔ ۲۶
- ۷۔ شاد، شرف، منیر احمد بادیانی گدار نویسی: شمال و گلیں بازار پٹوراء، انسٹی ٹیوٹ آف بلوچیہ گوادر، ۲۰۲۲، صفحہ نمبر۔ ۱۵
- ۸۔ پرواز، ماہ سر روج چیر، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۱۷، صفحہ نمبر۔ ۳۱
- ۹۔ سہیل، خرم، ناول کانیا جنم، رنگ ادب کراچی، ۲۰۱۷، صفحہ نمبر۔ ۵۹
- ۱۰۔ فاروقی، شمس الرحمن، افسانے کی حمایت میں، گلشن اقبال کراچی، ۲۰۱۲، صفحہ نمبر۔ ۳۱
- ۱۱۔ غنی پرواز، شپ جتیں راہی، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۷، صفحہ نمبر۔ ۲۰۴
- ۱۲۔ فاروقی، شمس الرحمن، افسانے کی حمایت میں، گلشن اقبال کراچی، ۲۰۱۲، صفحہ نمبر۔ ۲۴۴
- ۱۳۔ غنی پرواز، شپ جتیں راہی، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۷، صفحہ نمبر۔ ۲۰۸
- ۱۴۔ غنی پرواز، شپ جتیں راہی، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۷، صفحہ نمبر۔ ۲۹۷
- ۱۵۔ غنی پرواز، شپ جتیں راہی، بلوچستان اکیڈمی تربت، ۲۰۰۷، صفحہ نمبر۔ ۳۱۷